LO-sekretær Kristian Tangen

Innlegg på FAFO-frokost 4. Mars 2010

Frafall i videregående skole

Takk til Fafo og Gudmund Hernes for en grundig rapport om frafall i videregående opplæring og hvordan frafallet kan motvirkes.

Hvorfor engasjerer LO seg i dette, spør kanskje noen? Da vil jeg vil minne om at **arbeid til alle er LOs jobb nr 1.**

- Dette er hovedsaken i hvert tariffoppgjør
- Dette er hovedsaken i arbeidet med et mer inkluderende arbeidsliv.
- Og dette er grunnen til at LO alltid har engasjert seg sterkt i skole og utdanning.

For:

Det er framtidens arbeidstakere det handler om. Det er en sterk sammenheng mellom frafallet i videregående skole og utstøting fra arbeidslivet. Arbeid er viktig for at den enkelte – både for å kunne realisere sine evner og anlegg, delta i det sosial fellesskapet som arbeidslivet er og tjene til livets opphold.

Samtidig er det viktig å sikre næringslivet tilgang til kompetent arbeidskraft.

Vi har et godt utgangspunkt i den norske skolen: Retten til videregående utdanning er reell når nærmere 100 prosent begynner i videregående skole. Vi har lyktes med mye, og det jobbes systematisk for å bedre kvalitet og innhold på mange nivå.

Det er imidlertid to hovedutfordringer vi ikke har klart å løse:

1) En langt større andel av ungdomskullet skal ikke bare starte, men de må få en opplæring som gjør at de kan gjennomføre videregående opplæring.

2) Vi har en stor andel voksne som mangler den nødvendige utdanningen i forhold til kravene som stilles på arbeidsmarkedet i dag.

Her skal jeg konsentrere meg om det første punktet – som jo er hovedinnholdet i rapporten til Gudmund Hernes.

Det viktigste hovedfunnet er at det ikke finnes noen ”quick fix”. Denne rapporten viser at skal vi lykkes må vi gjøre flere ting samtidig og vi må starte tidlig – allerede i barnehagen.

Samtidig viser rapporten at det er noe vi kan ta tak i straks!

Jeg vil ta utgangspunkt i yrkesfagene. Det er her frafallet er størst, og det er her partene i arbeidslivet kan bidra mest. Her er det også mulig å ta grep raskt, og jeg vil peke på noen aktuelle tiltak.

Utstyrparken må oppgraderes

Mange skoler mangler helt nødvendig og grunnleggende utstyr for å følge opp de nye læreplanene i Kunnskapsløftet.

LO og NHO har allerede sendt brev til regjeringen og pekt på dette. Vi har bedt Kunnskapsdepartementet umiddelbart starte opp et arbeid for å kartlegge utstyrssituasjonen ved de videregående skolene. Kartleggingen må følges opp med økonomiske ressurser som sikrer at utstyr og undervisningsmateriell er oppdatert, og at det settes av midler til drift og vedlikehold.

Det her er viktig for å gi realistisk og praksisnær undervisning for elevene.

Vi kan ikke lenger ha en situasjon hvor elevene får opplæring med utrangert utstyr eller mangler nødvendig råvarer. Som kjent kan man ikke tegne seg fram til å bli kokk, eller lese seg til å bli elektriker.

Læreplasser

Et annet viktig tiltak er læreplasser! Mangelen på læreplasser er en flaskehals i fagopplæringen.

LO Kongressen har vedtatt at alle elever i et yrkesfaglig utdanningsløp må være sikret en fullverdig yrkesfaglig utdannelse gjennom en lovfestet rett til læreplass i en virksomhet.

Hvordan vi skal løse dette, kan være overflødig om vi greier å skaffe tilstrekkelig med læreplasser i alle fag. LO og NHO har tidligere foreslått konkrete tiltak som:

- Økt basistilskudd per lærling
- Oppstartstilskudd til nye lærebedrifter og
- At tilskuddet følger lærlingen

I rapporten er det enda flere gode forslag som bør gjennomføres.

Når det gjelder læreplasser i offentlig sektor så støtter vi forslaget om å etablere et sentralt register for læreplasser i offentlig sektor med årlig rapportering, som publiseres.

Det må også være større forpliktelser til offentlig sektor. Ansvarlige statsråder for de ulike sektorene bør stille opp årlige måltall for lærlinger i sin sektor og de

underliggende etater. På samme måte bør dette skje i alle landets fylker og ikke minst kommuner, der det er fortsatt stor mangel på læreplasser.

Videre må offentlig anbud innholde krav om læreplasser, slik enkelte fylkeskommuner allerede har gjennomført i sine anbudsstandarder.

Vi vet at det ikke vil være mulig å dimensjonere fagtilbudet ut fra 100% treff hos elevens førstevalg og på den annen side, arbeidslivets behov uten at det i perioder oppstår ”mismatch”. Derfor er LO ivrig på at elever som ikke får læreplass må få et tilsvarende godt tilbud i Vg3 i skole som de som oppnår læreplass, altså et 2-årig praksisnært tilbud som gjør det mer sannsynlig å nå den kompetansen som skal til for å bestå et fag-/svennebrev.

Til slutt så vil jeg peke på et forslag som bør vurderes nærmere. Det er systemet de har innført i Danmark. Der er det etablert en ordning der alle offentlige og private arbeidsgivere, altså også de som ikke tar inn lærlinger, betaler en avgift ut fra antall ansatte. I den grad bedriften tar inn lærlinger, returneres avgiften, og de mottar i tillegg det ordinære lærlingtilskuddet.

Systemet kan lages slik at alt går i null; ingen vil tjene penger på at andre tar regningen. Dette er en modell som der det vil koste å ikke bidra til å ta inn lærlinger.

Avslutning

LO er fornøyd med rapporten, men vi er svært utålmodig for å få resultater.

Vår oppfordring til departementet og Stortinget er at de bruker rapporten til å vedta de nødvendige tiltakene for å nå målet som vi alle bør være enig om. Norge skal ha verdens beste fag- og yrkesopplæring.